

SXEDIO.28

20.6.1570: Ο ΣΕΛΗΜ Β ΑΝΑΘΕΤΕΙ ΣΤΟΥΣ ΛΑΛΑ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΑΙ ΠΙΑΛΗ ΠΑΣΑ ΝΑ ΤΕΘΟΥΝ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ 360 ΠΛΟΙΑ ΚΑΙ 100.000 ΚΑΙ ΠΛΕΟΝ ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΥ ΑΡΧΙΣΑΝ ΝΑ ΑΠΟΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Ο Σουλτάνος Σελήμ είχε πάρει τις αποφάσεις του. Εφ' όσον η Ενετοί δεν του έδιναν με τη θέληση τους την Κύπρο θα την έπαιρνε με το σπαθί του.

Ετσι ανέθεσε στους δύο έμπιστους του την έναρξη της επιχείρησης, το Λαλά Μουσταφά και τον Πιαλή Πασά.

Ο Λαλά Μουσταφάς διορίστηκε Αρχιστράτηγος και επικεφαλής των χερσαίων δυνάμεων και ο Πιαλή Πασάς επικεφαλής του στόλου που θα κατέπλεε στην Κύπρο.

Στη διάθεση του σύμφωνα με το Φίλιο Ζαννέτο ο Σελήμ είχε 360 πλοία όλων των τύπων και εκατόν περίπου χιλιάδες άνδρες-μια τεράστια δύναμη σε σύγκριση με τις ελάχιστες που διέθεταν οι Ενετοί.

Τα πράγματα για τους Ενετούς και για τους Κυπρίους που ήθελαν να πολεμήσουν εναντίον των δυνάμεων του Σελήμ ήσαν πολύ άσχημα και, αν η Ιστορία επαναλαμβάνεται, θύμιζε αυτό που ακολούθησε στην Κύπρο ύστερα από τετρακόσια χρόνια- το 1974 όταν και πάλι η Τουρκία, με σύγχρονα πλέον όπλα εισέβαλε στην Κύπρο για να καταλάβει το 37% του εδάφους της νήσου.

Βασικό όμως πρόβλημα και τότε (1570) και αργότερα (1974) ήταν οι αποστάσεις.

Η Κύπρος απείχε το 1570 από την Βενετία, από την οποία αναμένονταν οι βασικές ενισχύσεις, 3000 περίπου χιλιόμετρα.

Το 1974- όπως και το 1570- η Κύπρος απείχε από την Ελλάδα, από την οποία ανέμενε τη μόνη βοήθεια, 1000 περίπου χιλιόμετρα.

Αντίθετα η Κύπρος απείχε από τα παράλια της

Τουρκίας και στις δυο περιπτώσεις μόλις **60** χιλιόμετρα, πράγμα που της έδινε μεγάλο πλεονέκτημα να μεταφέρει στην Κύπρο όσες δυνάμεις ήθελε και με ευκολία.

Από την άλλη οι δυνάμεις της Τουρκίας και στις δυο περιπτώσεις ήταν πάνοπλες και καλά οργανωμένες.

Στην Κύπρο το **1570** βρίσκονταν μερικές δυνάμεις πεζικού και ιππείς, που δεν ήσαν, όμως, σε θέση, να καλύψουν τις βασικές ανάγκες της άμυνας του νησιού.

Αναφέρεται χαρακτηριστικά τόσο από τον Κυπριανό όσο και τον μοναχό Αντζελο Καλλέπιο, που πολέμησε στη Λευκωσία, ότι στην πρωτεύουσα ο πληθυσμός ήταν **56.000** με ένα άριθμό μάχιμων γύρω στις **10.000** κι' αυτοί όχι ικανοποιητικά εξοπλισμένοι.

Από την άλλη το **1570** οι Κύπριοι δεν ήθελαν ή μάλλον μισούσαν το καθεστώς που επικρατούσε στον τόπο τους, που τους είχε μετατρέψει ουσιαστικά σε δουλοπάροικους και ήλπιζαν σε καλύτερη μοίρα.

Όπως παρατηρεί ο Κυπριανός στην Ιστορία του "και δη το χειρίστον ο χωριάτης λαός, εχθρός των αρχόντων και φεουδαταρέων, μάλιστα ο Πάροικος, όστις επεθύμει εναλλαγὴν εξουσίας, ως μεγάλην του ελευθερίαν και εις τούτο ίσως δεν έσφαλεν".

Το ίδιο και το **1974**. Με το πραξικόπημα η τεράστια πλειοψηφία μισούσε το καθεστώς της χούντας που ανέτρεψε το νόμιμο Πρόεδρο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και κανένας δεν ήθελε, με κανένα τρόπο, να υπηρετήσει αυτό το καθεστώς, ενώ παντού επικρατούσε χάος και αναρχία.

Ακόμα το **1570** όπλα δεν υπήρχαν στις οπλαποθήκες της Λευκωσίας και σύμφωνα με τον Κυπριανό βρέθηκαν μόνο γύρω στα **1000** όπλα, ενώ σαν έγινε επιστράτευση και κλήθηκαν οι Κύπριοι να υπηρετήσουν συγκεντρώθηκαν **2.600** άνδρες και αυτοί ήσαν τόσο αδαείς στην πολεμική τέχνη, ώστε κατά τον Ιστορικό Καλλέπιο "έκαιον τα γένεια των, όταν έρριπτον το τουφέκκιον" ενώ κατά τον Χάμμερ ο

αρχηγός του πυροβολικού Ιάκωβος Νόρες "ουδέποτε είχε πρότερον πυροβόλον".

Το **1974** οι οπλαποθήκες είχαν ανοίξει ή βρίσκονταν υπό τον έλεγχο των πραξικοπηματιών που άρπαξαν τα όπλα και τα έστρεφαν εναντίον των νομιμοφρόνων πολιτών, παρά εναντίον του τούρκου εισβολέα.

Και στην κρίσιμη ώρα ελάχιστοι βρέθηκαν να κατέχουν όπλα.

Επίσης το **1570** δεν υπήρχε πυρίτιδα ούτε μολύβι και άλλα τα απαραίτητα για μια σύγκρουση που αναμενόταν με τους Τούρκους, ενώ πολλοί είχαν σταλεί σε σκοπιές στις ορεινές περιοχές και μάλιστα χωρίς όπλα.

Το **1974** συνέβη κάτι παρόμοιο. Πολλά από τα άρματα έμειναν στο μέσο της αποστολής τους, ενώ όσοι βρίσκονταν στις περιοχές που έγινε η εισβολή (περιοχή της Κερύνειας) ήσαν κυρίως άοπλοι και δεν υπήρχε τρόπος να αμυνθούν ή να τα βάλουν με τον εισβολέα.

Κατα μιά σύμπτωση επικεφαλής των δυνάμεων βρίσκονταν και στις δυο περιπτώσεις (**1570** και **1974**) δύο άνδρες που έφεραν το όνομα Νικόλαος: Νικόλαος Δάνδολος το **1570**, Νικόλαος Σαμψών το **1974**.

Και τους δυο αυτούς Νικόλαους δεν τους ήθελε ο λαός ούτε το **1570** ούτε το **1974**.

Ακόμα όταν το **1570** τέθηκε θέμα να σταλούν δυνάμεις στις ακτές για να αντιμετωπίσουν τις δυνάμεις των Οθωμανών που θα αποβιβάζονταν στο νησί στην περιοχή των Αλυκών στη Λάρνακα, η εισήγηση απερρίφθη.

Το ίδιο συνέβη και το **1974** και οι ακτές της Κερύνειας έμειναν αφύλακτες.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί όταν η Βενετία αποφάσισε να στείλει δυνάμεις στην Κύπρο έστειλε πολύ ελάχιστες που δεν μπορούσαν να προσφέρουν καμιά βοήθεια.

Το ίδιο συνέβη και το **1974**: Εφθασαν μερικές δυνάμεις αεροπορικός, οι οποίες όμως συνέβαλαν

απλώς σε παράταση της επίτευξης των στόχων της Τουρκίας.

Ετσι όταν στις 20 Ιουνίου 1570 έφθασαν στην Κύπρο οι πρώτες έξι γαλέρες στην περιοχή της Λάρας, στην Πάφο, προφανώς για αναγνώριση, οι οθωμανοί στρατιώτες βρέθηκαν αντιμέτωποι με μερικούς άνδρες, ελάχιστα εξοπλισμένους, που επιδεικνύοντας πραγματική αυτοθυσία και παλληκαριά επετέθησαν εναντίον των ανδρών του Πιαλή Πασά και τους εκδίωξαν, αφού σκότωσαν μερικούς από αυτούς.

Ο υπεύθυνος της φρουράς πήρε τις κεφαλές των φονευθέντων μαζί με μερικούς αιχμαλώτους και κατευθύνθηκε στη Λευκωσία για να επιδείξει την ανδραγαθία των ανδρών του αλλά ο Δάνδολος δεν έδειξε κανένα ενδιαφέρον και ούτε τον επήνεσε για την πράξη του και κατά τον Κυπριανό "απήλθε λυπούμενος".

Γράφει ο Κυπριανός για την έναρξη της εισβολής των Οθωμανών του Σελήμ Β στην Κύπρο:

"Κηρυχθέντος δε του πολέμου, και του ισχυρού εχθρού προς την θήραν όντος, ελπίζετο καν τουλάχιστον μία βοήθεια στρατιωτών ως δέκα χιλιάδας.

"Ιξευρε καλώτατα η Αυθεντία, πως ο λαός της Κύπρου, σκλάβος υπό την τυραννίαν των αρχόντων και ευγενών, ήτον άπρακτος εις άρματα παντάπασι.

"Το τειχόκαστρον μετά βίας ετελείωνε, και χωρίς τα αναγκαία παραπαιτάσματα, με ένδεκα επιτειχήσματα ναι, ή προμάχους, μπαλουάρδα ιταλιστί, αλλά χωρίς της χρειαζομένης φρουράς, σχεδόν άχρηστα.

"Το ολιγώτερον εχρειάζετο από πεντακοσίους σολδάτους το καθ' ένα δι' μίαν ουδέ τόσον αρκετήν διαυθέντευσιν.

"Εδραμον λοιπόν οι φοβισμένοι Λευκωσιάται εις δεήσεις και λιτανείας, ολονυχτίους και Λατίνου και Ρωμαίου και παντός άλλου γένους αρχιερείς και ιερείς, επικαλούμενοι την μόνην ελπίδα και

προστασίαν του πανοικτήρμονος Θεού, άμα μετά των εξοχοτάτων ρετόρων, αρχόντων και παντός του λαού.

"Ο δε Εκτωρ Βαγλιόνες με τους καπετανέους και σιλδάτους, καθ' όλην την Τεσσαρακοστήν έφερε το χάμα και του νέου χάνδακος και εγέμιζε τον παλαιόν, ίνα μη ήθελεν εύρη ο εχθρός εκείνου τα χώματα αρμόδιοι διά το έργον του.

"Και αυτός συναθροισθέντος του Συμβουλίου επρόβαλεν, ότι ήτον ωφέλημον να παρρησιασθή με το στρατεύμα εις τα παραθάσσια, αν ήτο δυνατόν να εμποδίσει του εχθρού την έξοδον εις γην, και να τον βάλη εις σύγχυσιν.

"Την γνώμην ταύτην ο λαός και οι άρχοντες Κύπριοι την ασπάσθησαν και την επήνεσαν.

"Οι δε ρετόροι την απέρριψαν, λέγοντες ότι ήτον αδιάκριτος, καθότι ο εχθρός ων εις πλήθος, πανταχόθεν εδύνετο να τρέξη, να αρπάξη τα καστέλια αφύλακτα και ότι αυτή η ολίγη ποσότης των στρατιωτών, μακράν από καστέλλια, έμμελλε να καταφθαρή υπό του εχθρού, μη έχουσα πού να καταφύγη.

"Και επειδή οι της Λευκωσίας εστοχάζοντο, πως ο εχθρός μέλλει πρώτον να βάλη εις πολιορκίαν την Αμμόχουστον, ο Εκτωρ Βιγλιόνες, με μερικάς συντροφίας επορεύθη εις φύλαξιν αυτής, διωρίσας εις Λευκωσίαν επιστάτας του στρατεύματος τον κώμητα της Τρίπολης αρχηγόν ες επιστασίαν των κανονίων, και άλλους ευγενείς Κυπρίους τους εμπειροτέρους εις την πολεμικήν.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

"Στράτευμα τακτικό, ειπείν, δεν ευρίσκετο παρά δύο χιλιάδες πεζών και ως τέσσαρας χιλιάδας έτερον εκ Βενετίας, σταλθέν.

"Το ιππικόν συνίστατο εις πεντακοσίους μόνον.

"Όλον τούτο ήτο διωρισμένον από τριακοσίους εις Πάφου, Χρυσοχούν, Αυδήμουν, Λεμεσόν, Αλικαίς, Λάπιθον, Κυθραίαν, Λακατάμιαν, Νήσον, Περιστερώναν

και Λεύκαν, και εις άλλα μερη.

"Των άνωθεν τούτων αι συντροφίαι των στρατιωτών μετά των καπετανέων εκαλέσθησαν εις Λευκωσίαν, όντων και Ιταλών και Κυπρίων.

"Εγινε σύναξις και από του λαού της Λευκοσίας ως **2.600** άνδρες, τεχνήται όμως, δούλοι, άπρακτοι εις τα του πολέμου, και άπειροι οι περισσότεροι.

"Αλλ' αν όχι δια διαυθέντευσιν, αν διά φύλαξιν του τείχους και επίδειξιν εις τον εχθρόν.

"Εκ τούτων πολλούς έστειλαν εις τα όρη να φυλάττουσι τινά στήματα, και πολλούς χωρίς τουφέκιον.

"Μόλις διότι ευρέθησαν εις την οπλοθήκην της Λευκωσίας χίλια τεσσαράκοντα, τα οποία εδόθησαν των σολδάτων, οπού δεν είχον.

"Από την μεγάλην των εμπειρίαν τούτων των τεχνήτων, έκαιον τα γένεια των, λέγει ο Καλλέπιος ιστορικός, όταν έρριπτον το τουφέκιον.

"Τα της τροφής απρόβλεπτα και ελλειπή σχεδόν.

"Πυρίτις και μόλυβδος και άλλα σπάνια.

"Και το δη χειρίστον, ο χωριάτης λαός, εχθρός των αρχόντων και φεουδαταρίων, μάλιστα ο πάροικος, όστις επεθύμει εναλλαγήν εξουσίας, ως μεγάλην του ελευθερίαν, και εις τούτο ίσως δεν έσφαλεν.

"Συνάχθη όλον το μέρος των ευγενών του Συμβουλίου και εδιαχωρίσθη εις δύο μέρη, διορισθέντες επ' αυτούς δύο ανδρείοι καπετανέοι, ο Φέπος Ζάππες, ευγενής Κύπριος εις το να διαυθεντεύη το μπαλοάρδον του Ποδοκατάρου, ένθα η μεγάλη προσβολή του εχθρού έχων υπ' εξουσίαν **750** ευγενείς, πολίτας και δούλους και ο Ούγος Φλάτρος, ευγενής Κύπριος, το του Κωσντιάντζου, έχων και αυτός υπό εξουσίαν άλλους ομοίως.

"Οι δε άλλοι καταπετανέοι και στρατιώται με **200** ίππους και ως δύο χιλιάδας σολδάτους υπήγαν εις Αμμόχουστον με τον αρχιστράτηγον Βαγλιόνε.

"Τη **16η** Μαρτίου **1570**, ο Αλιπασάς αρχηγός δευτέρας μοίρας του στόλου με **36** γαλέρας, **12** φούστας,

4 καράβια τούρκικα και δυο βενέτικα με το γαλεώνι του Μεεμέτ πασά, μαούνας 8, άλλα 40 ιπποπεράματα, με πλήθος καραμουσαλινίων, φορτωμένων τροφάς και άρματα, υποκείμενα πάντα εις τον Μουσταφαπασάν, γενικόν στρατηγόν των της ξηράς στρατευμάτων, εκίνησεν από την Κωνσταντινούπολιν και συναπαντήθη εις Φοίνικα μετά του Ππιαλή Πασά, όστις τη 20 Ιουνίου έστειλεν έξη γαλεότιτας δια να εξανοίξουν και άραξαν εις χωρίον λάραν, πλησίον της Αλεξανδρέτιτας (εκ παραδρομής η περιοχή Λάρα αναφέρεται κοντά στην Αλεξανδρέττα, ενώ η Λάρα βρίσκεται στην περιοχή της Πάφου).

"Εύγησαν έξω οι Τούρκοι, εκαταδίωξαν τινάς βοσκούς.

"Εικοσιεννέα όμως εκεί φύλακες στρατιώται, ώρμησαν κατ' αυτών και θανατώσαντες όχι ολίγους, τους λοιπούς ηνάγκασαν να έμβουν εις τας γαλέρας των και δύο ή τρεις εκράτησαν και ο καπετάνιος ελθών εις Λερευκοσίαν, έφερε τας κεφαλάς εκείνων, και τους αιχμαλωτισθέντας, και ελπίζων βραβείον από τον τοποτηρητήν Δάνδολον, ουδέν έλαβε και απήλθε λυπούμενος".

Μέσα στο χάος που άρχισε να δημιουργείται βρέθηκε ένας ιερωμένος για να ενθαρρύνει τους Κυπρίους να προτάξουν αντίσταση στον εισβολέα.

Και με ένα θερμό λόγο ενθουσίασε τελικά το λαό.

Αυτός ήταν ο λατίνος Επίσκοπος της Πάφου, Κονταρίνης, ο οποίος αναπληρούσε τον Αρχιεπίσκοπο, που απουσιαζε στη Βενετία.

Ο Κονταρίνης αφού συγκέντρωσε όλους τους Κυβερνήτες, ευγενείς, αξιωματικούς, αστούς και στρατιώτες στην Εκκλησία της Αγίας Σοφίας, στη Λευκωσία, τους κάλεσε να αγωνιστούν, τονίζοντας ότι ο στόλος των Ενετών δεν θα καθυστερούσε να έλθει στο νησί σε βοήθειά τους.

Η ομιλία του Κονταρίνη σκόρπισε ρίγη συγκίνησης και τότε ο ένας εγκαρδίωνε τον άλλο.

Σαν είδαν οι άρχοντες το ενδιαφέρον του λαού έσπευσαν να επανεξετάσουν την κατάσταση και αφού συνήλθαν στο χωριό Ασσια (ή Ασχια κατά τον Κυπριανό) αποφάσισαν να κρατήσουν άμυνα μόνο στην Αμμόχωστο και τη Λευκωσία, φονούμενοι ότι οι λίγοι άνδρες τους θα εξουδερωνονταν αν έβγαιναν στα ανοικτά.

Αυτό σήμαινε συγκέντρωση προμηθειών στις δυο πόλεις.

Ενώ όμως οι Ενετοί καθυστέρησαν πολύ για να συνειδητοποιήσουν τον κίνδυνο που επικρεμμόταν εναντίον του νησιού, οι Τούρκοι βρίσκονταν ήδη σε μικρή απόσταση από τις ακτές του νησιού, ενώ στα τέλη Ιουνίου του **1570** όλος ο στόλος τους βρισκόταν στον όρμο του Φοίνικα.